

การสร้างสรรค์ต้นแบบประติมากรรมจากการประยุกต์ของเหลือใช้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยแรงบันดาลใจจากศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี

THE CREATION OF A SCULPTURE PROTOTYPE FROM THE APPLICATION OF LEFTOVERS TO PROMOTE MORALS AND ETHICS FOR CHILDREN AND YOUTH INSPIRED BY THE ARTS AND CULTURE IN PHETCHABURI.

ชญาณิศ ต้นเทียน / SHAYANICH TONTIEN

สาขาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

DOCTOR OF PHILOSOPHY PROGRAMME IN DESIGN, FACULTY OF DECORATIVE ARTS, SILPAKORN UNIVERSITY

วัฒนพันธุ์ คุรตะเสน¹ / WATANAPUN KRUTASAEN

สาขาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ADVISOR DOCTOR OF PHILOSOPHY (DESIGN), FACULTY OF DECORATIVE ARTS, SILPAKORN UNIVERSITY

Received: June 25, 2021

Revised: December 25, 2021

Accepted: December 27, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างสรรค์ประติมากรรมต้นแบบการประยุกต์จากของเหลือใช้ เช่น ของเล่น วัสดุจากธรรมชาติของที่อยู่รอบตัว รวมถึงวัสดุพื้นถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี เช่น ปูนตำเมืองเพชรมาทำการสร้างสรรค์เป็นผลงานชิ้นใหม่ที่มีการผสมผสานกับศิลปวัฒนธรรมในวัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้เด็กและเยาวชนช่วงอายุ 6 – 8 ปี ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างได้เกิดเป็นแรงบันดาลใจ และเป็นการปลูกจิตสำนึกให้เด็กได้ซึมซับมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นการประยุกต์หลักคุณธรรม 8 ประการในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นการสร้างความกลมกลืนระหว่างจริยธรรมในใจกับการสร้างสรรค์งานศิลปะ เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ได้เห็นขั้นตอนกระบวนการในการเตรียมวัตถุดิบ กระบวนการคิด การวางแผน การถ่ายทอด อันเป็นการกระตุ้นการรับรู้และพัฒนาการทำงานสมอง สร้างประสบการณ์และภาพจำให้เกิดความประทับใจที่สามารถบูรณาการกับการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ ซึ่งการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแต่ละด้านในระหว่างการสร้างสรรค์ผลงานจะเป็นการสร้างคุณลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ให้เด็กได้ซึมซับอย่างค่อยเป็นค่อยไปอย่างเป็นธรรมชาติ แนวคิดการสร้างสรรค์ครั้งนี้มุ่งเน้นให้เด็กได้เห็นถึงความกลมกลืนระหว่างคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีความเจริญต่างๆ ทั้งวัสดุสมัยใหม่และวิถีชีวิตในปัจจุบันที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล เกิดคุณค่าแบบใหม่และได้มองเห็นสาระประโยชน์ในสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินความพึงพอใจในการเรียนรู้และแบบทดสอบประเด็นทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อทำการปรับปรุงกระบวนการสร้างสรรค์และการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: วัฒนธรรมเพชรบุรี, ของเล่น, ศิลปกรรมพื้นถิ่นเพชรบุรี, คุณธรรม จริยธรรม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

This research is to create a prototype sculpture that can be applied from leftovers such as toys, natural materials. things that are around Including local materials in Phetchaburi province such as the city of Petch mortar to create a new piece that has been mixed with art and culture in Wat Yai Suwannaram. Phetchaburi Province so that children and youth aged 6-8 years, who are the sample population, can be inspired and to raise awareness for children to absorb cultural heritage and the application of 8 virtues in the creation of works This is to create harmony between ethics in mind and artistic creation. develop learning skills through hands-on practice Seeing the process of preparing raw materials, thinking processes, planning, transferring, which stimulates the perception and develops the brain. Create experiences and images to create an impression that can be integrated with classroom teaching. The inclusion of morality and ethics in each aspect during the creation of works will create desirable character traits that children can gradually absorb naturally. This creative concept focuses on showing children the harmony between art and culture values and local wisdom. and various advancement technologies Both modern materials and today's way of life can coexist in balance. Create new values and see the benefits of things surrounding In this research, the tool was a learning satisfaction assessment and a moral and ethical issue questionnaire to improve the creative and ethical learning process.

Keywords: Phetchaburi culture, toys, Local art in Phetchaburi, moral and Ethical

บทนำ

การปลูกฝังให้เยาวชนได้ตระหนัก ได้เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ดีที่ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก แต่งานศิลปกรรมที่เป็นศิลปวัฒนธรรมนั้นอันเป็นศาสตร์ชั้นสูง มีการถ่ายทอดเฉพาะกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นเรื่องยากที่เด็กจะสามารถเข้าถึงศาสตร์เหล่านั้น หากจะสอนก็ต่อเมื่อถึงช่วงวัยอันสมควร แต่เมื่อถึงวันนั้นอาจจะเข้าไปเพราะเด็กอาจหันไปสนใจเรื่องอื่นเสียแล้ว ซึ่งผู้วิจัยมองว่าแม่ในวัยนี้อาจจะยังไม่เข้าใจละเอียดมากนัก แต่เป็นการสร้างภาพจำ สร้างความทรงจำ ได้สร้างประสบการณ์ในวัยเด็กทั้งศิลปะและการเรียนรู้จากการเล่นนี้ โดยนำสิ่งที่เด็กวัยนี้มีความคุ้นชินอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน เช่น ของเล่น เกมส์ การ์ตูน นิทาน เรื่องเล่าต่างๆ การละเล่นพื้นถิ่นของเด็กแต่ละที่ ซึ่งแต่ละภูมิภาคก็แตกต่างกันออกไป โดยการนำมาสอดแทรกกับสิ่งที่ต้องการสอน รวมถึงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งตรงนี้ต้องคำนึงถึงการนำไปให้เด็กเรียนรู้ คล้ายเป็นการปรุงอาหารที่รสชาติไม่จัดจ้านเกินไป มีกรรมวิธีในการปรุงที่กลมกล่อม ลดเครื่องเทศที่ทานยากลง แต่ได้สารอาหารครบ การนำศิลปวัฒนธรรมทั้งรูปแบบและวัตถุดิบ เช่น ปูนตำเมืองเพชรมาผสมผสานกับของเล่นที่ชำรุด ของเหลือใช้ที่อยู่รอบตัวเด็กๆ

มาเป็นผลงานสร้างสรรค์ประเภทประติมากรรมลอยตัวแบบสื่อประสม (mix media sculpture) อันจะเป็นการนำทางให้เด็กได้เข้าถึงศิลปวัฒนธรรมได้ง่าย สร้างความน่าสนใจโดยไม่ลดคุณค่าความดีงามของศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม เป็นการพัฒนารูปแบบการศึกษาให้เกิดการบูรณาการจากสิ่งรอบตัวผสมผสานกับรากฐานทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะแสดงออกอย่างอิสระโดยมีทักษะและประสบการณ์ของเด็กแต่ละคนได้แสดงออกมา ซึ่งหากจะกล่าวถึงของเล่นสำหรับเด็กในปัจจุบันที่มีอยู่มากมายหลายประเภท มีความแตกต่างกันในรูปแบบต่างๆ การสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กด้วยรูปลักษณ์ของเล่นที่เด็กคุ้นชินมาตลอดแทรกองค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์พื้นถิ่นด้วย การเสริมสร้างทักษะ การประยุกต์ของเหลือใช้มาทำการสร้างสรรค์ การได้ใช้จินตนาการอย่างอิสระ การพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ รวมถึงกระบวนการเรียนรู้และการจดจำจากการลงมือปฏิบัติจริงจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้สายตามองเห็น กล้ามเนื้อต่างๆ ทำงานประสานกัน อีกทั้งช่วยพัฒนาทางด้านอารมณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ความงาม ความภาคภูมิใจในผลงานตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้ทำงานร่วมกับ

ผู้อื่นอันจะเป็นโอกาสได้แสดงคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 8 ประการอย่างเป็นธรรมชาติและเป็นรูปธรรม ซึ่งในจังหวัดเพชรบุรีเองก็ได้มีกลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม “กลุ่มลูกหว่า” ได้จัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดให้แก่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้งานช่างศิลป์แขนงต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรีและได้รับความร่วมมือจากครูช่างต่างๆ มาให้ความรู้และร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การให้เด็กได้คิดรูปแบบการสร้างสรรค์โดยนำวัสดุสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว เป็นการเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็น เรียนรู้จากการสร้างงานจากประสบการณ์ตรงเพื่อ

ให้เด็กได้สร้างสรรค์สิ่งที่ตัวเองสนใจ ได้ฝึกการสังเกต ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ค้นหาความหมายจากสิ่งต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดการซึมซับการสอนเรื่องคุณธรรม 8 ประการ ในเรื่องของความขยัน การมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ รู้รักษาและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ เรื่องความประหยัด มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการในการประยุกต์สิ่งของรอบตัวให้มีประโยชน์ รู้จักพลิกแพลงสถานการณ์และเข้าใจสถานะของตนเอง ดังเช่น ลวดลายจิตรกรรมฝาผนังที่เลื่อนรางไปตามกาลเวลา เปรียบดังการทำความดีหากไม่รักษาหรือหมั่นเพียรในการทำก็จะค่อยๆ จางหายไป

ตารางที่ 1 กรอบคุณธรรม 8 ประการและความหมาย

ลำดับที่	คุณธรรม	ความหมาย
1	ความขยัน	ผู้ที่ตั้งใจจริงอย่างต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง
2	ความประหยัด	ผู้ที่ดำเนินชีวิตด้วยความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รู้จักฐานะของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ รู้จักเก็บออม
3	ความซื่อสัตย์	ผู้ที่มีความประพฤติซื่อตรงต่อหน้าที่ ต่อเวลา และปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง
4	ความมีวินัย	ผู้ที่ปฏิบัติในขอบเขต กฎระเบียบ ของสถานศึกษา ของสังคม
5	ความสุภาพ	ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าวรุนแรง
6	ความสะอาด	ผู้ที่ฝึกจิตใจให้สะอาดไม่ขุ่นมัว ทั้งร่างกายและจิตใจ
7	ความสามัคคี	ผู้ที่มีใจเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ในตนเองในฐานะผู้ฟังและผู้ตามที่ดี
8	ความมีน้ำใจ	ผู้ที่มีความจริงใจต่อกันไม่เห็นแก่ตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง เห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ซึ่งกันและกัน

การสร้างสรรค์ผลงานต่างๆ ของเด็กเป็นการสร้างสรรค์ผลงานแบบปลายเปิด เน้นสนับสนุนการฝึกการคิดและจินตนาการ ฝึกการทำซ้ำหลายๆ ครั้ง จากกระบวนการที่เน้นความสุข ในการสร้างผลงาน กาค้นพบรูปแบบวิธีการที่เกิดขึ้นมาในระหว่างการทำงาน ไม่ใช่ผลลัพธ์จากผลงานที่สร้างสรรค์ว่าจะสวยหรือไม่สวย อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้สึกถึงความภาคภูมิใจเป็นการ

สร้างความกลมกลืนระหว่างจริยธรรมในใจของเด็กกับศิลปวัฒนธรรมความเป็นไทยที่มีอยู่มากมายหลายอย่าง เพื่อเด็กที่เติบโตและใช้ชีวิตในสังคมไทย วัฒนธรรมไทย มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดงามแบบไทย สามารถฝึกทำอย่างต่อเนื่องทุกวัน เกิดการซึมซับมรดกทางวัฒนธรรมไทยจากงานศิลปกรรมในวัดใหญ่สุวรรณารามและวัฒนธรรมประเพณีจังหวัดเพชรบุรีที่ทรงคุณค่า ที่ละเล็กละน้อยอย่างต่อเนื่อง

เป็นการเรียนรู้ที่ค่อยเป็นค่อยไปด้วยตัวเอง ซึ่งจะทำให้เด็กได้มีโอกาสใช้ความพยายามวันละนิดด้วยตัวเองโดยไม่เร่งรัด เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ค่อยๆ พบเจอความสามารถของตัวเองด้วยความรู้สึที่ปลอดภัย ความเรียบง่ายไม่ยุ่งยากที่จะนำไปปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้จริงที่บ้าน

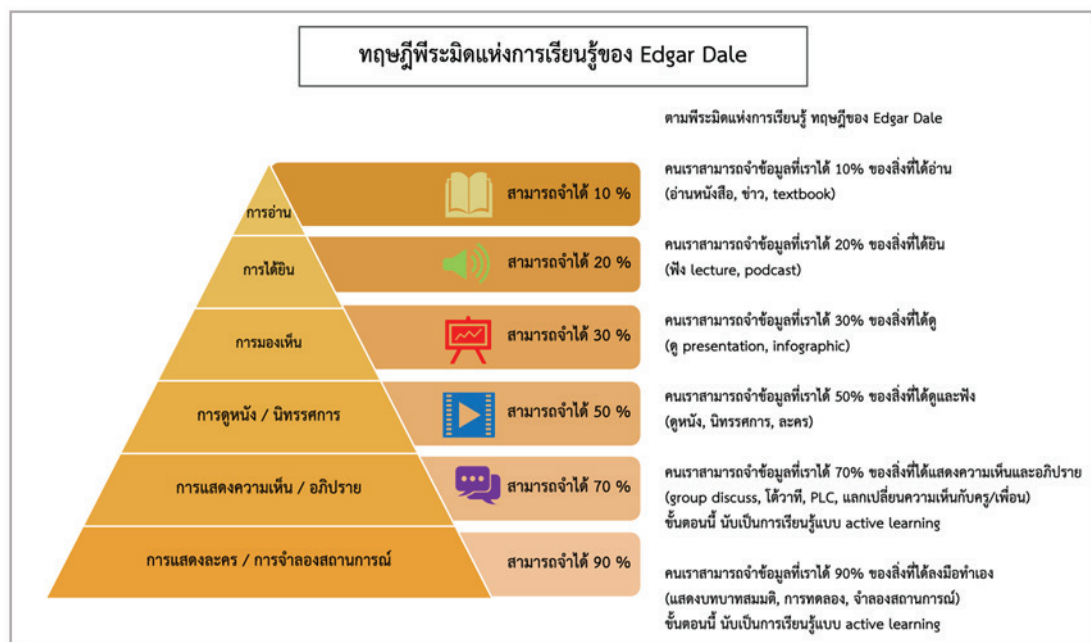
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประยุกต์งานศิลปกรรม วัฒนธรรมประเพณีในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ต้นแบบประติมากรรมจากของเหลือใช้
2. เพื่อประยุกต์หลักคุณธรรม 8 ประการ ในการสร้างต้นแบบประติมากรรมจากการประยุกต์ของเหลือใช้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

3. สร้างต้นแบบประติมากรรมลอยตัวแบบสื่อประสม (mix media sculpture) จากการประยุกต์ของเหลือใช้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) ได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้แบบพีระมิด ที่กล่าวถึงการเรียนรู้ของมนุษย์จากการจดจำสิ่งต่างๆ รอบตัว พบว่าการอ่านทำให้คนจดจำได้เพียง 10% ซึ่งถือว่าน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการได้แสดงละครหรือจำลองสถานการณ์ที่ต้องลงมือทำเอง ซึ่งจดจำได้ถึง 90% ซึ่งขั้นตอนนี้จะต้องผ่านการอ่าน การฟัง การมอง การดูตัวอย่าง การซักซ้อมพูดคุยเพื่อให้สามารถถ่ายทอดหรือแสดงบทบาทสมมติได้ ดังภาพที่ 3 ที่กล่าวถึงลำดับการจดจำ

ภาพที่ 1 ทฤษฎีพีระมิดแห่งการเรียนรู้ของ Edgar Dale

ที่มา : Dale Edgar. (1969). *Audio-Visual Methods in Teaching*. 3rd ed. New York: Rinehart & Winston, 1969, p.108.

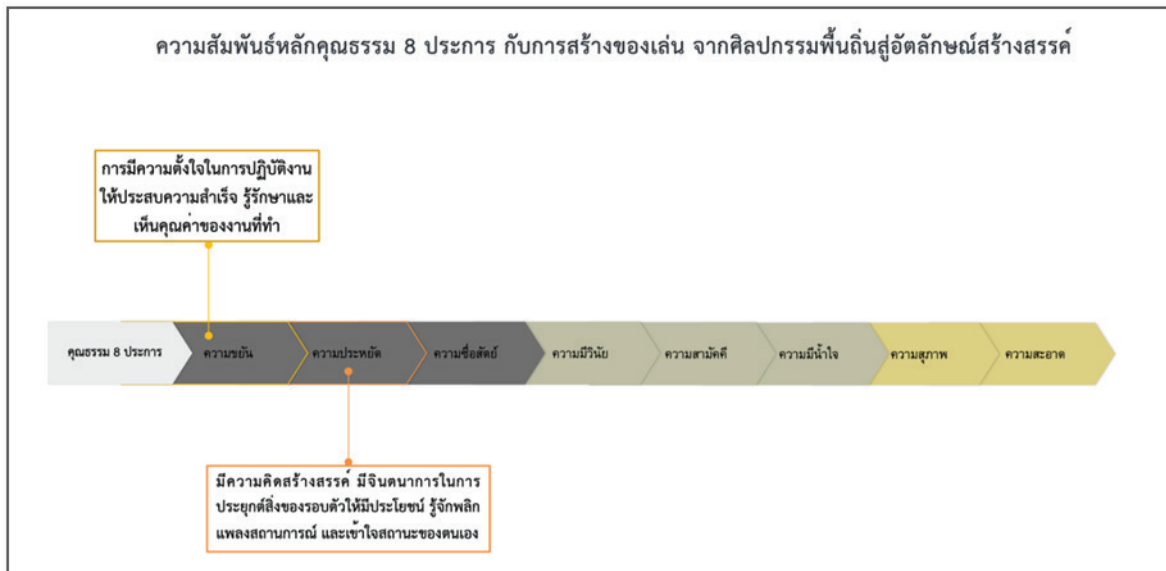
อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการมุ่งเน้นในการนำศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่มากมายหลายอย่าง ทั้งงานปูนปั้น งานจิตรกรรม สถาปัตยกรรม จากวัดใหญ่สุวรรณารามจังหวัดเพชรบุรี มาสร้างต้นแบบผลงานสร้างสรรค์ประเภทประติมากรรมลอยตัวแบบสื่อประสม (mix media sculpture) เพื่อเด็กที่เติบโตและใช้ชีวิตในสังคมไทย วัฒนธรรมไทย มีคุณธรรมจริยธรรมที่ฝังมาแบบไทย และได้

ซึมซับมรดกทางวัฒนธรรมไทยที่ทรงคุณค่า เมื่อเด็กได้เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ดี แม้ในวัยนี้อาจจะยังไม่เข้าใจละเอียดมากนัก แต่เป็นการสร้างภาพจำ สร้างความทรงจำ ความภูมิใจ ความประทับใจ ที่ได้สร้างประสบการณ์ในวัยเด็กทั้งศิลปะและการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติ สร้างผลงานด้วยตัวเอง ที่สอดแทรกหลักคุณธรรม 8 ประการในเรื่องของความประหยัด และความความขยัน โดยมีกลุ่มทดลองเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในจังหวัด

เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการ
ขออนุญาตผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้แนวทางการ
การเรียนรู้แบบ EF (Executive Functions) และทฤษฎี
การเรียนรู้แบบพีระมิดของ เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) โดย
มีเครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์คุณครู
และแบบทดสอบด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการประเมิน

จากผู้เชี่ยวชาญ โดยได้ทำการออกแบบรูปแบบกิจกรรมให้
กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้คุณค่าของงานศิลปวัฒนธรรมและ
ประเพณีในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อประยุกต์หลักคุณธรรม
จริยธรรม 8 ประการ มาสร้างสรรค์ผลงานเพื่อส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

ภาพที่ 2 แผนภูมิความสัมพันธ์หลักคุณธรรม 8 ประการ กับการสร้างของเล่น
ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2564

คุณค่าเชิงอารมณ์

ความกลมกลืนระหว่างจริยธรรมในใจกับ ศิลปวัฒนธรรม
ความเป็นไทยที่มีอยู่มากมายหลายอย่าง เพื่อเด็กที่เติบโต
และใช้ชีวิตในสังคมไทย วัฒนธรรมไทย มีคุณธรรมจริยธรรม
ที่ฝังแน่นแบบไทย และได้ซึมซับมรดกทางวัฒนธรรมไทยที่ทรง
คุณค่า เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน ของเล่นที่ไม่มีขายทั่วไปย่อม
มีคุณค่าทางใจ เพราะเป็นของที่เกิดจากการลงมือทำที่ต้อง
ใส่ความมุ่งมั่น ความอดทน ความตั้งใจ และความรักลงไป
ด้วย เด็กได้ใช้ความพยายามจากกระบวนการทำงานที่ต้อง
ใช้เวลาในการทำขึ้นมาเอง อีกทั้งยังเป็นการช่วยฝึกสมาธิ มี
ความมุ่งมั่นเพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จ สร้างความ
ภาคภูมิใจให้ตนเองได้อีกด้วย

คุณค่าด้านการใช้งาน

ได้ผลงานสร้างสรรค์ ของเล่นชิ้นใหม่จากของเล่นชิ้นเก่าที่มี
กระบวนการสร้างสรรค์และการใช้งานที่สนับสนุนให้เด็กได้
ฝึกการคิดและจินตนาการ ฝึกการทำซ้ำหลายๆ ครั้ง จาก
กระบวนการ ที่เน้นความสุข ในการสร้างผลงาน การค้นพบ
รูปแบบวิธีการสร้างสรรค์ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการสร้างสรรค์
เมื่อเด็กได้สร้างสรรค์ของเล่นด้วยการลงมือปฏิบัติด้วย
ตนเอง ก็ย่อมเกิดการทบทวนและใช้งานด้วยความระมัดระวัง
เพราะกว่าจะสร้างสรรค์เสร็จต้องใช้เวลาและความ
ขยันในการสร้างผลงานนั้นขึ้นมา

ปูนดำเพชรบุรีจากศูนย์การเรียนรู้งานปูนปั้น อ.ทองร่วง เอ็มโอษฐ์

ภาพที่ 3 - 4 สถานที่ผลิตปูนดำศูนย์การเรียนรู้งานปูนปั้น อ.ทองร่วง เอ็มโอษฐ์
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2564

ภาพที่ 5 ปูนดำจากศูนย์การเรียนรู้งานปูนปั้น อ.ทองร่วง เอ็มโอษฐ์ แบบที่ผลิตเพื่อจำหน่ายทั่วไป
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2564

โดยปกติสีที่ผลิตใช้งานส่วนมากจะเป็นสีปูน คือ ขาวนวล มีชนิดเนื้อละเอียด กับเนื้อธรรมดา หากต้องการแบบมีสีต้องสั่งทำใหม่ และราคาแต่ละสีจะไม่เท่ากัน

ภาพที่ 6 ปูนดำสีต่างๆ จากศูนย์การเรียนรู้งานปูนปั้น อ.ทองร่วง เอ็มโอษฐ์ แบบสั่งผลิตชนิดมีสี
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2564

ผลการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์จากการลงมือปฏิบัติช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของเด็กตามกระบวนการทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จแบบ EF (Executive Functions)

แนวคิดแบบ EF (Executive Functions) หรือการคิดเชิงบริหารจัดการชีวิตที่เป็นการทำงานของสมองส่วนหน้า ซึ่งในวัยเด็กสมองจะเจริญเติบโตอย่างมาก แนวคิดนี้ได้ปรากฏในวารสาร ตำราต่างประเทศตั้งแต่ ปี

พ.ศ. 2516 โดยในเมืองไทยนั้นได้เริ่มนำมาทำการศึกษาเมื่อ ปี พ.ศ. 2557 รศ.ดร.นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุลและคณะ ทั้งโดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน กล่าวคือเมื่อเด็กได้สร้างสรรค์ เรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยสองมือ ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ จะเป็นการช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ส่งเสริมพัฒนาการ ทักษะการเรียนรู้ของเด็กตามกระบวนการทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จแบบ EF มีองค์ประกอบ 3X3 ด้าน ได้แก่

ภาพที่ 7 กระบวนการทักษะสมองเพื่อการจัดการชีวิตให้สำเร็จแบบ EF
ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2564

ทักษะพื้นฐาน

ทักษะความจำที่นำมาใช้งาน (Working Memory) ความทรงจำที่เกิดจากความภาคภูมิใจ จากสิ่งของที่สร้างด้วยความเพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จ

ทักษะการยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) เช่นเมื่ออยากได้ของเล่นชิ้นใหม่ แต่เดี๋ยวก่อนจะมีการยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรองมากขึ้น เพราะสามารถนำสิ่งของที่มีอยู่มาสร้างสรรค์ใหม่ก็ได้ของเล่นชิ้นใหม่ อีกทั้งยังเป็นการช่วยฝึกสมาธิ มีความมุ่งมั่นเพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จ สร้างความภาคภูมิใจให้ตนเอง

ทักษะการยืดหยุ่นความคิด (Shift Cognitive Flexibility) ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การเลือกใช้วัสดุต่างๆ เพื่อนำมาสร้างสรรค์ รู้จักปรับเปลี่ยนเลือกใช้ให้เหมาะสมเท่าที่วัสดุมีให้ใช้ ไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมๆ

ทักษะกำกับตนเอง

ทักษะการใส่ใจจดจ่อ (Focus/Attention) มีความใส่ใจจดจ่อ มีความเพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จ

การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control) สามารถควบคุม แสดงออกทางอารมณ์ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจมีการออกความเห็นที่ไม่ตรงกันบ้าง

การประเมินตัวเอง (Self-Monitoring) การประเมินการทำงานเพื่อหาข้อบกพร่อง

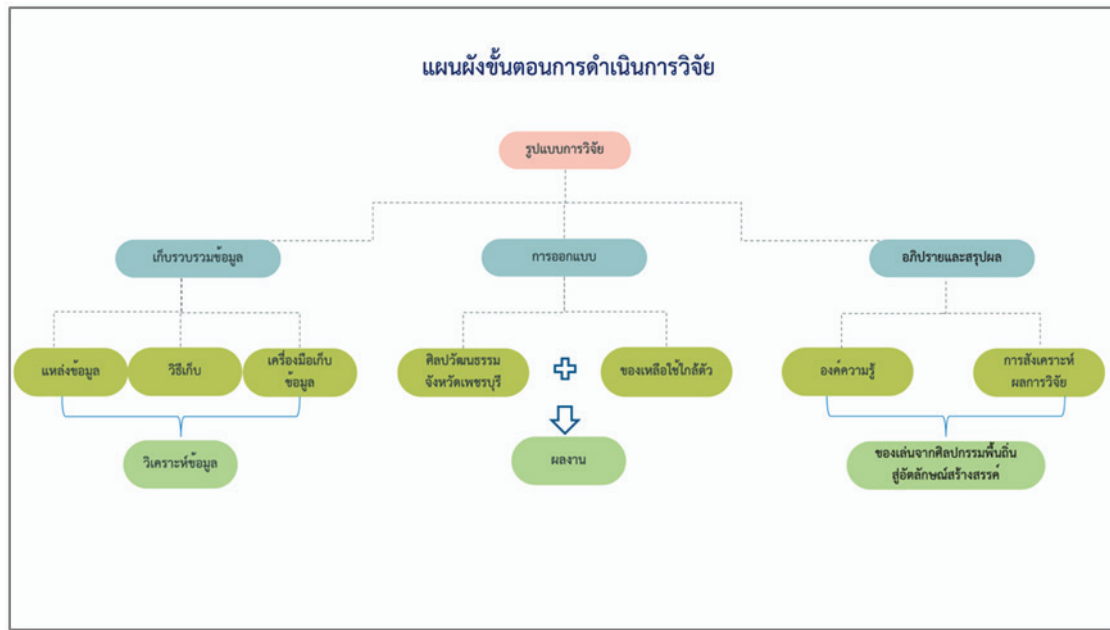
ทักษะปฏิบัติ

การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating) ริเริ่มและลงมือทำตามที่คิด ไม่กลัวความล้มเหลว ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง รู้จักนำสิ่งของเหลือใช้มาประดิษฐ์ ด้วยความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการ

การวางแผนและการจัดระบบดำเนินการ
(Planning and Organizing) คติวิเคราะห์ วางแผน ขึ้น
ตอนการสร้างสรรค์ผลงานจากวัสดุที่มีอยู่

การมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence) มีความมุ่งมั่นอดทน ไม่ว่าจะเผชิญอุปสรรคใดๆ ก็พร้อมฝ่าฟันสร้างสรรค์ผลงานด้วยความเพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จ

การดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 8 แผนผังขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2564

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานต้นแบบประติมากรรมลอยตัวแบบสื่อประสม (mix media sculpture) เพื่อให้เด็กใช้เป็นต้นแบบในการต่อยอดความคิดในการสร้างสรรค์เป็นผลงานของตนเอง โดยได้ออกแบบผลงานเพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะของเด็กโดยประยุกต์หลักคุณธรรมจริยธรรม 8 ประการ ร่วมกับการประยุกต์งานศิลปกรรมวัฒนธรรมประเพณี โดยนำความงดงามของงานศิลปกรรมเหล่านี้มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานให้เด็กได้ซึมซับความดี ผ่านกระบวนการคิด การวางแผน การเรียนรู้และปฏิบัติจริงจนเกิดคุณค่าในจิตใจและความงามในผลงานสร้างสรรค์ที่ได้พัฒนาสมอง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

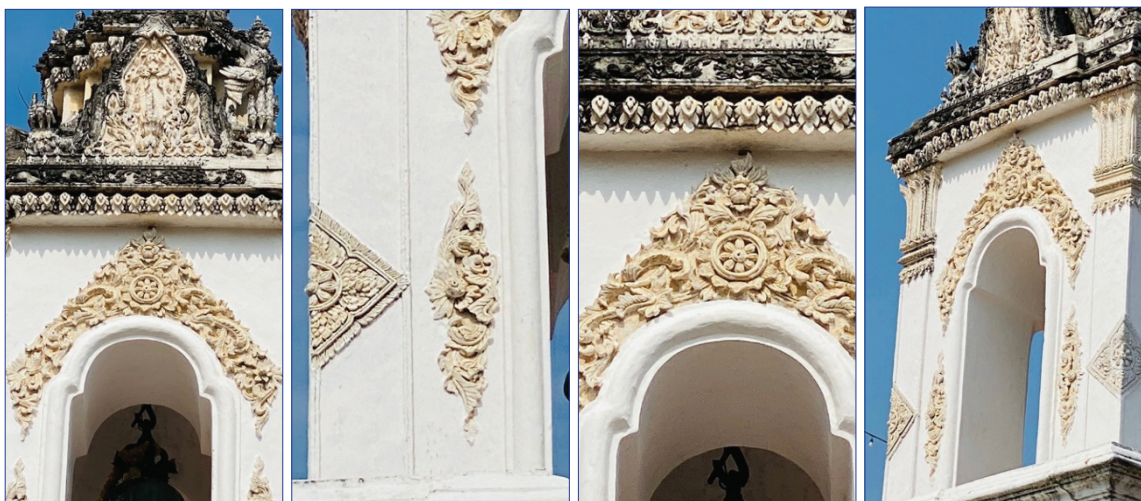
ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสังเกตงานปูนปั้นที่อยู่บริเวณวัดใหญ่สุวรรณารามจังหวัดเพชรบุรีและจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องจากกลุ่มลูกหว่านเป็นกลุ่มกิจกรรมสร้างสรรค์ ด้าน

ศิลปะสืบสานงานสกุลช่างเมืองเพชรบุรีและวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี ลายปูนปั้นที่เห็นได้ชัดในวัดใหญ่สุวรรณารามนั้นจะเป็นลายปูนปั้นที่ประดับหอรพซึ่งยังคงความสมบูรณ์ของลวดลายให้เห็น การสร้างสรรค์พวงมโหตรจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มลูกหว่าน

การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำปูนตําเมืองเพชร ในส่วนของส่วนผสมวัตถุดิบที่ใช้ในการทำปูนตําและการสร้างเอกลักษณ์ปูนตําของเพชรบุรี จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่จริงเพื่อดูขั้นตอนการผลิต และในส่วนของ การเก็บข้อมูลรูปแบบและลักษณะของวาวูเทียมเกวียน และประเพณีบวชพระชบวนแห่ผ้าไหม จากสื่อออนไลน์ เนื่องจากประเพณีเหล่านี้จะมีช่วงเวลาในการจัด

ภาพที่ 9 - 10 หอระฆังวัดใหญ่สุพรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2564

ภาพที่ 11 - 12 ลายปูนปั้นที่ประดับหอระฆังวัดใหญ่สุพรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2564

ภาพที่ 13 - 14 การเรียนรู้การทำพวงมโหตรจากสมาชิกกลุ่มลูกหว่า เพชรบุรี
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2564

ภาพที่ 13 - 14 การเรียนรู้การทำพวงมโหตรจากสมาชิกกลุ่มลูกหว่า จังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2564

ภาพที่ 15 การประดับตกแต่งวัวเทียมเกวียน

ที่มา : <https://www.facebook.com/boonnono/photos/a.1392943164297798/1397049387220509/>

ภาพที่ 16 - 17 ม้าไม้ที่ใช้แทนม้าจริงในการแห่
ที่มา : <https://www.facebook.com/watch/?v=1340596226043771>

แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการนำ ศิลปกรรมจากวัดใหญ่สุวรรณาราม มาประยุกต์กับสิ่งของ เหลือใช้ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่นำมาเป็นแรงบันดาลใจในการ สร้างสรรค์ในการออกแบบดังนี้

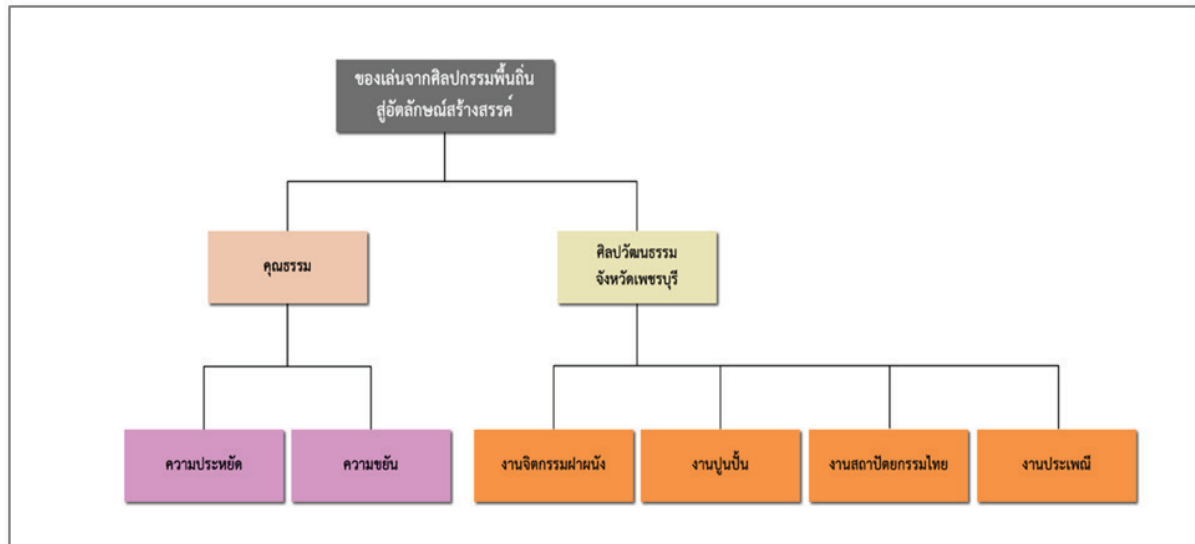
- ใช้การสอนศิลปะ เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการ

• ใช้ลายดอกไม้ที่ปรากฏในงานจิตรกรรมวัดใหญ่ สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี

• สอดแทรกศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เด็กช่าง สังเกต เรียนรู้สิ่งรอบตัวและเด็กจะเกิดความอยากเรียนรู้ใน เรื่องอื่นๆ ขึ้นมาเอง

- มีการสอดแทรกคุณธรรมจากการปฏิบัติงาน

แนวคิดในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 20 แผนผังแนวคิดในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงาน
ที่มา : ภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

ศิลปกรรมปูนปั้นหรือปูนต้ำเป็นงานศิลปะในอีก รูปแบบหนึ่งของไทยที่มีความวิจิตรงดงาม มีการสืบทอด พัฒนารูปแบบมาหลายยุคหลายสมัย อันเป็นมรดกทาง วัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ ซึ่งงานปูนปั้นส่วนใหญ่จะเน้น

การประดับตกแต่งตามวัด สถานที่ที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ บูชาของผู้คนทั่วไป ซึ่งสถานที่ต่างๆ เหล่านี้มักจะมิกฎ ระเบียบที่เข้มงวดในการเข้าชม การจะให้เด็กได้เข้าไปศึกษา ความงาม ได้สัมผัสคุณค่าของงานศิลปกรรมแขนงนี้จำเป็น ที่จะต้องมีผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่เป็นคนพาเด็กๆ ชมผลงาน

ต่างๆ เหล่านั้น และในส่วนของ การถ่ายทอดสืบสาน กระบวนการต่างๆ จากช่างปูนปั้น ซึ่งอาจจะเข้าถึงได้ยาก อีกทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ต่างๆ นั้นเป็นศาสตร์ชั้นสูงต้อง มีการเรียนรู้โดยเฉพาะ ซึ่งอาจทำให้เด็กมองไม่เห็นถึงความ จำเป็นในการที่จะต้องสืบทอด สานต่องานศิลปกรรมต่างๆ เหล่านี้ เพราะมองไม่เห็นความจำเป็นในการนำมาใช้ใน ชีวิตประจำวันของเขาได้

ผู้วิจัยตระหนักถึงเหตุผลและปัญหาจึงเล็งเห็นว่าการทำนุบำรุง สืบสานศิลปกรรมปูนปั้นควรนำมาประยุกต์ ใช้ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันที่มีกระแสนิยม วัฒนธรรมใหม่ๆ วัสดุใหม่ๆ มีการปรับปรุงให้สัมพันธ์กับ สภาพสังคมเพื่ออำนวยความสะดวกและให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ การลงมือทำ ซึ่ง ความรู้ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มี โอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว

จากหนังสือ การปั้นปูนต๋า² การเรียกชื่อปูนที่ใช้สำหรับปั้น ของช่างปั้นปูนหลายคนในจังหวัดเพชรบุรีอันเป็นจังหวัดที่มี กลุ่มช่างรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนมีผลงานโดดเด่นรวมทั้งช่าง ปั้นปูนในท้องถิ่นทางภาคเหนือต่างกลุ่มต่างก็เรียกแตกต่างกันไปมีชื่อเรียกเป็นหลายชื่อพอสรุปได้ว่ามาจากที่มาหลายๆ อย่าง เช่น เรียกตามความเข้าใจของช่างหรือเรียกตามรูปแบบกรรมวิธีขั้นตอนการผลิตและเรียกตามชื่อวัสดุที่เป็น ส่วนผสมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งพอจะแยกให้เห็นได้ชัดเจนนี้

ปูนหมัก เรียกตามวิธีการขั้นตอนแรกในการผลิตปูน
ปูนต๋าปูนโซล เรียกตามวิธีการรวมเนื้อปูนเข้าด้วยกัน
ปูนปั้น เรียกตามลักษณะการนำไปใช้คือการปั้น
ปูนสด เรียกตามความใหม่สดของเนื้อปูนการปั้น สดๆ ที่ต้องใช้ความคิด รูปแบบ ฝีมือ

ปูนโบราณ เรียกตามการสืบทอดมาแต่โบราณ
ปูนน้ำอ้อย ปูนน้ำมัน เรียกตามเนื้อวัสดุส่วนผสมที่มีอยู่ในเนื้อ ปูน

ปูนเพชร เรียกตามการเปรียบเทียบความแข็งแรงของเนื้อ ปูนประดุจเพชรหรืออาจเรียกตามความ เข้าใจว่าปูนชนิดนี้เป็นเอกลักษณ์ประจำ เมืองเพชร

ทั้งนี้อาจารย์บัวไทย แจ่มจันทร์ ได้เขียนไว้ใน บทความเรื่องปูนปั้นเมืองเพชร³ ได้อธิบายไว้ว่า

“ช่างปั้นปูน ไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม จะต้องผ่าน กระบวนการที่สำคัญของการปั้นปูน นั่นคือการต๋า ปูน ซึ่งต้องอาศัยเวลา ความอดทน และต้องเป็นคน ช่างสังเกตจนเกิดการเรียนรู้ว่า **เมื่อใดปูนที่ต๋า จะ นำไปปั้นลวดลายหรือรูปต่างๆ ได้ ในการต๋าปูน ปั้น เมื่อทำเสร็จแล้วก็จะนำไปใส่ภาชนะที่มิดชิด และเรียกกันว่าปูนต๋า การต๋าที่ใช้ครกทั้งชนิดที่ทำ ด้วยไม้และหิน ส่วนขนาดของครกที่ต๋าขึ้นอยู่กับ ความสะดวกของผู้ที่จะต๋าปูน ปูนต๋าช่างปูนปั้น เพชรบุรีเรียกอีกหนึ่งว่า ปูนเพชร หรือที่เรียกว่า ปูนเพชรนั้น เป็นเพราะว่าปูนต๋าเดิมใช้น้ำอ้อยเป็น ตัวผสม ปัจจุบันช่างเพชรบุรีใช้น้ำตาลโตนดเป็น ตัวผสม..”**

จากการที่ช่างปั้นปูนเพชรบุรีได้มีการนำน้ำตาล โตนดที่มีอยู่มากมายในจังหวัดเพชรบุรีมาดัดแปลงใช้แทน น้ำอ้อย จึงกลายเป็นเอกลักษณ์ของปูนต๋าเพชรบุรีว่า ปูนต๋า สูตรโบราณเพชรบุรีต้องใส่น้ำตาลโตนดในส่วนผสม แต่ถึง แม้ในแต่ละพื้นที่จะมีการทำปูนต๋าสูตรต่างๆ ขึ้นมาเพื่อสร้าง เอกลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ของตนเอง ต่างก็มีส่วนผสมหลักๆ ในการทำปูนต๋า ซึ่งมีปูนขาว หวาย กาว และเส้นใย จะแตกต่างกันที่อัตราส่วนผสม ระยะเวลาในการต๋าปูน ซึ่ง กระบวนการขั้นตอนต่างๆ ช่างปั้นต้องคิดค้น ทดลอง ทดสอบการใช้งานเพื่อให้ได้ปูนต๋าที่มีความเหมาะสมตอบ สอนการใช้งานตามประเภทของการใช้งานแต่ละประเภท มากที่สุด ตามความต้องการของช่างปั้นปูนในแต่ละพื้นที่

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรรค์ต้นแบบประติมากรรมจากการ ประยุกต์ของเหลือใช้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ เด็กและเยาวชนโดยแรงบันดาลใจจากศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี เป็นการสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบของเล่น จากศิลปกรรมพื้นถิ่นสู่อัตลักษณ์สร้างสรรค์ โดยการนำ ศิลปกรรมจากวัดใหญ่สุวรรณาราม มาประยุกต์กับสิ่งของ เหลือใช้ เพื่อสร้างอัตลักษณ์ศิลปกรรมพื้นถิ่น เพื่อให้เด็กได้

² พิจิตร นิมงาม. ศิลปะการปั้นปูนในประเทศไทย. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบญจ, 2550). 12.

³ บัวไทย แจ่มจันทร์. ปูนปั้นเมืองเพชร. สุนิบัตรในนิทรรศการ ศิลปะปูนปั้นครั้งที่ 1. (กรุงเทพฯ : 2538), 59.

เข้าถึงงานศิลปกรรมที่เป็นศาสตร์ชั้นสูง ได้เรียนรู้และเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ด้วยงานศิลปกรรมที่นำมาสร้างแรงบันดาลใจครั้งนี้จะเป็นกุศโลบายในการสร้างความสนใจใคร่รู้ให้แก่เยาวชนในการค่อยๆ เข้าถึงสุนทรียรสแห่งพุทธศิลป์อันจะเป็นภาพจำให้เด็กๆ ได้ซึมซับที่ละเล็กละน้อย ได้มองเห็นความงามใกล้ตัวที่อาจมองข้ามเนื่องด้วยอยู่ในสถานที่เฉพาะ ไม่ใช่บริเวณที่จะได้เข้าไปในช่วงเวลาปกติในชีวิตประจำวัน

การใช้นาปูนดำเพชบุรีมาปั้นเพิ่มเติมของเล่นหรือของเหลือใช้ที่อยู่รอบตัวด้วยรูปแบบประติมากรรมลอยตัวแบบสื่อประสม (mix media sculpture) โดยมีแนวคิดในการสร้างสรรค์ที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงความงามของวัสดุต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในปัจจุบันที่มีทั้งสิ่งเก่าและสิ่งใหม่ที่อยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ความเจริญด้านเทคโนโลยีที่อยู่รายล้อมโบราณสถาน หรือเทคนิควิธีการแบบสมัยใหม่ที่ค่อยๆ แทรกซึมเข้ามาแทนเทคนิควิธีการแบบโบราณ ทว่า

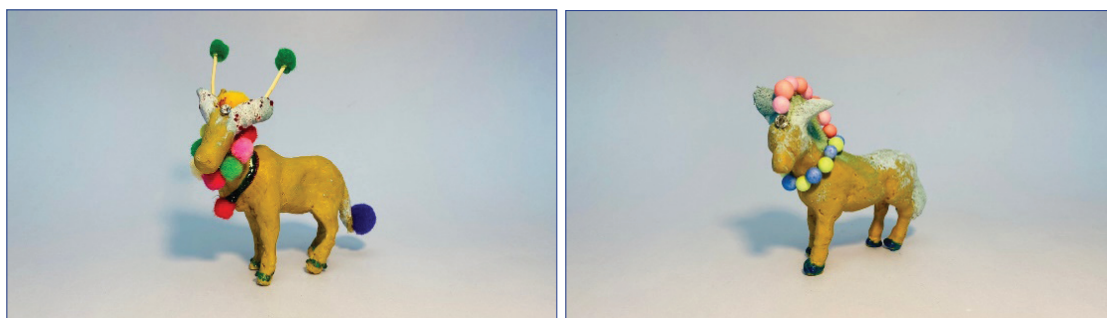
ทั้งสองอย่างนั้นสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ส่งเสริมคุณค่าซึ่งกันและกัน โดยมีได้ปฏิเสธสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าด้วยรากฐานที่แข็งแกร่งของความเป็นเมืองเก่าจะสามารถแสดงตนออกมาผ่านรูปแบบและวัสดุที่หลากหลายที่พบเห็นได้รอบตัวซึ่งเหมือนจะไม่เกี่ยวข้องกันเลยแต่สามารถเกิดมิติทางความงามแบบใหม่ในแนวคิดที่ว่า “แตกต่างแต่กลมกลืน” ด้วยการนำลวดลายดอกไม้ที่อยู่ในงานจิตรกรรมฝาผนังที่อยู่ภายในพระอุโบสถ การตกแต่งของเล่นจากประเพณี เช่น วัวเทียมเกวียน ม้าแห่นาค โดยมีต้นแบบจากรูปแบบที่มีอยู่จริงเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการออกแบบต่อยอดการสร้างผลงาน การนำพวงมโหตรมาเป็นส่วนประกอบในการประดิษฐ์ของเล่น จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์สู่การเรียนรู้ ซึมซับศิลปะอันมีค่าของท้องถิ่น เพื่อวันหนึ่งเด็กในวัยนี้จะมีคามดี ความงามที่ได้จากการเรียนรู้นี้ติดตัวตลอดไป

ภาพที่ 18 -19 การนำปูนดำเพชบุรีมาสร้างสรรค์ร่วมกับของเล่น สร้างสรรค์โดยผู้วิจัย
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2564

ภาพที่ 20 - 21 การนำปูนดำเพชบุรีมาสร้างสรรค์ร่วมกับของเล่น สร้างสรรค์โดยผู้วิจัย
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2564

ภาพที่ 22 - 23 การนำปูนดำเพชรบุรีมาสร้างสรรค์ร่วมกับงานปั้นรูปวัว สร้างสรรค์โดยผู้วิจัย
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2564

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการนำปูนดำเพชรบุรีมาสร้างสรรค์เป็นต้นแบบเพื่อให้เด็กเห็นแนวทาง ในการนำไปต่อยอดด้วยจินตนาการ เพื่อให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว เล่นเพื่อเรียนรู้ คือ เรียนด้วยความสุข เรียนด้วยความสนุก เรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. (2544). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- จรรยา จัวนาน. (2533). **การพัฒนาเทคนิคการสอน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นพวัฒน์ สมพิน. (2540). **ลายปูนปั้น งานช่างประณีตศิลป์ของไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- บัวไทย แจ่มจันทร์. (2538). **ปูนปั้นเมืองเพชร**, สุนัขปั้นในนิทรรศการศิลปะปูนปั้นครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2561). **เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF**. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- พิจิตร นิมงาม. (2550). **การปั้นปูนดำ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดอกเบญจ.
- เพชรบุรีโพสต์. (2561). **ประเพณีบวชพระชบวนแห่ผ้าไม่**. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/watch/?v=134059622604377>.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). **สอนเด็กให้เป็นคนดี**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล กรุงเทพมหานคร.
- สมาคมวู้เทียมเกวียน. (2557). **วู้เทียมเกวียน**. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/boonnono/photos/a.1392943164297798/1397049387220509/>.
- ศิริณี อม่น้ำขาว. (2563, สิงหาคม). **ทักษะการคิดเชิงบริหารจัดการชีวิตในเด็กปฐมวัย : การวิเคราะห์หมโนทัศน์**. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**. 30(3). สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2564, จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tnaph/article/view/248438/168895>
- เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล. (2559). **วัดใหญ่สุวรรณาราม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เศรษฐกิจศิลป์.
- Edgar, Dale. (1969). **Audio-Visual Methods in Teaching**. 3rd ed. New York: Rinehart & Winston.